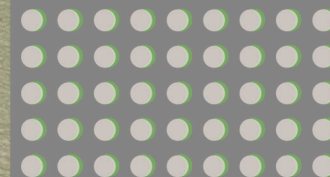

KNUT FÆGRIS HUS – VILLAVEIEN 9

BYGG 10299 / KOMPLEKS 3389

FORVALTNINGSPLAN UIB 2018

INNHOOLD

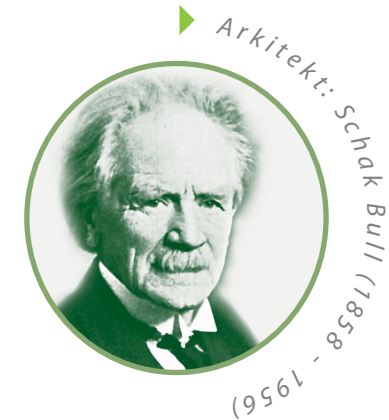

■ Innhold	3	■ 5.1 Bygningens historie	20
■ Godkjenning	5	Om arkitekten	22
■ 1 Knut Fægri hus, Villaveien 9	6	5.2 Kronologisk endringshistorie	24
1.1 Fredningsvedtak	7	5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi	28
■ 2 Bærende verneverdier	10	5.4 Kulturminneverdi eksteriør	30
■ 3 Generelt	12	Beskrivelse fasader	32
3.1 Formål forvaltningsplanen	12	Beskrivelse yttertak	38
3.2 Lovgrunnlag	12	5.5 Kulturminneverdi interiør	40
3.3 Kulturminnemyndighet	13	Beskrivelse 1. etasje	44
■ 4 Vernebestemmelser	14	Generelle konstruksjoner	74
4.1 Hva er vedlikehold?	15	5.6 Beskrivelse utomhus	76
4.2 Hva er tiltak?	16	■ 6 Skjema: Vøl og vern	80
4.3 Hvem gjør hva?	17	■ 7 Kart	81
■ 5 Beskrivelse av Knut Fægri hus	18	■ 8 Kilder	82

GODKJENNING

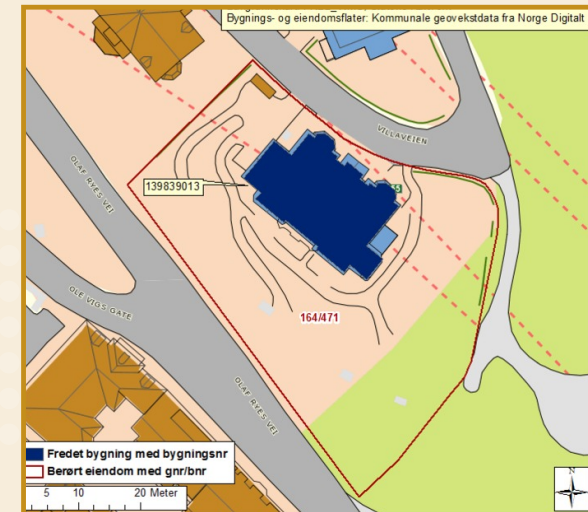

	DATO
Forvaltningsplan godkjent av UiB	12.06.2017
Revisjon	
<i>Forvaltningsplanen er forelagt Riksantikvaren</i>	

1 KNUT FÆGRIS HUS – VILLAVEIEN 9

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Villaveien 9	BYGGEÅR 1896 (1885)**	GNR/BNR 164 / 471	UiB BYGNINGSNR. 100259	ASKELOADEN ID 175097-1	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3389 / 10299
ARKITEKT Schak Bull	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB	** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerte årstall i parentes)**. Korrigerte årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Knut Fægri's hus, Villaveien 9, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og deler av interiør i 1. etasje. Fredningen av eksteriør og interiør inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor m.v.

Fast inventar som skap, ovner m.v. er fredet som del av interiøret.

Omfanget av interiørfredningen er **markert på plantegning** (side 8).

Formål

Formålet med fredningen av Villaveien 9, «Knut Fægri hus» er å sikre bygningen som en representativ villa av høy kulturhistorisk og arkitekturhistorisk verdi.

Formålet med fredningen er videre å **sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Formålet med fredningen er videre å **sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

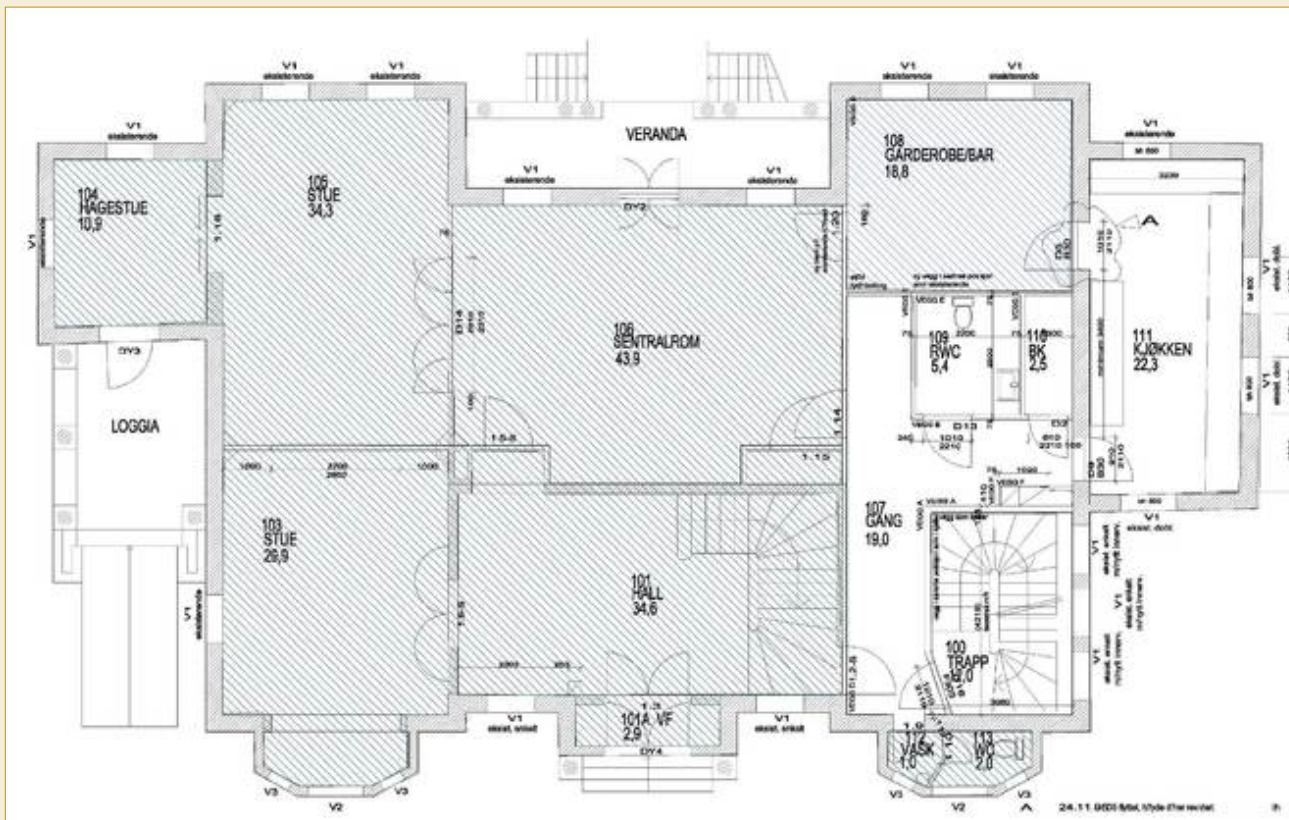
Begrunnelse

«**Knut Fægri hus**» er en murvilla fra **1890-tallet**** tegnet av **arkitekt Schak Bull**. Bygningen har høy arkitekturhistorisk verdi og er godt bevart, og fremstår som en av de mest påkostede villaene på Nygårdshøyden. Villaen har **trekk fra flere stilperioder, typisk for historismen**.

Villaen har **rik pussdekorasjon med innslag inspirert fra klassisismen og 1500-talls italiensk arkitektur**.

Villaen **skiftet eier i 1905** og Schak Bull ble engasjert for **diverse ombygginger**; trappen mellom 1. og 2. etasje, samt jugendinspirerte dekorasjoner i interiøret er fra denne ombyggingen. Ved en omfattende restaurering i 1995 ble bl.a. **dekorativt smijernsarbeid** i eksteriøret komplettert.

1 KNUT FÆGRIS HUS – VILLAVEIEN 9

Plantegning 1. etasje. Omfang av interiørfredning er markert med blå skravur. Opphavsrett: Statsbygg

Akroterion

Gesims med
tannsnitt

Tympanon
(trekantet felt)

Tempelgavl

Arkitrav

Kapitel med
volutter

Kannelyre
(vertikale riller
i søyle)

Søyleskaft
(jonisk søyle)

Base

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningen som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

PÅKOSTET ANLEGG

Anlegget med villa og hage er stort, påkostet og godt bevart. Eiendommen formidler den atmosfæren som rådet i borgerskapets boligstrøk her øverst på Nygårdshøyden sist på 1800-tallet. Samspillet mellom eksteriør, interiør og utomhusanlegg er av vesentlig betydning.

DEKORERT MURVILLA

Den sammensatte fasaden er uvanlig rikt dekorert med detaljer i murverk, gips, kobber og smijern. De mange originale bygningsdelene gir villaen særpreg og karakter. Det kobberbelagte tårnet gir villaen et spesielt eksklusivt preg.

ORIGINAL ROMSTRUKTUR

I de fredede sonene i første etasje er romstrukturen i hovedsak intakt, dels som opprinnelig, dels som etter arkitekt Schak Bulls ombygging av villaen i 1905.

ORIGINALE INTERIØRER

Deler av de originale/eldre interiørene i 1. etasje er bevart. Foajéen med trapperom i jugendstil fra 1905 dekorert med veggmalier, stukkimitasjon av eikepanel og overlys, gir besøkende en storslått velkomst. Originale tak-, vegg- og gulvflater og original stukkatur som er avdekket og tilbakeført ved rehabilitering gir tidsdybe.

3 GENERELT

3.1 Formålet med Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av Landsverneplan for kunnskapsdepartementet og bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar» 1. september 2006.

Forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til de fredede bygningene blir ivaretatt både på kort og lang sikt.

Forvaltningsplanen er utarbeidet i samsvar med antikvariske prinsipper og inneholder detaljert registrering og dokumentasjon av hver enkelt bygning, samt beskrivelse av forhold som må ivaretas ved rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen beskriver prosedyrer og rutiner for vedlikehold av de enkelte husene, og beskriver ansvarsfordeling og arbeidsfordeling hos eier i alle spørsmål om vedlikehold og tiltak på eiendommen.

Forvaltningsplanen inneholder premisser for vurdering av utviklingsmuligheter og begrensninger for eiendommen og fredede enkeltbygg.

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet.

3.2 Lovgrunnlag

Vernet av Knut Fægri hus – Villaveien 9 – er hjemlet i:

- Kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar». 1. september 2006
- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, fredningsvedtak av 18. juni 2014
- Kulturminneloven § 22 a

3.3 Kulturminnemyndighet

- Planen har gyldighet som **forvaltningsplan** for eiendommen Knut Fægri's hus – Villaveien 9, som fredet bygning.
- **Riksantikvaren er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i Statens eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i Landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i statens eie som har verneklasse 2, jfr. brev fra Kunnskapsdepartementet av 16.06.2016: *Statens kulturhistoriske eiendommer (SKE) – Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet – VERNEKLASSE 2, utvalg byggverk og utomhusområde til bekreftelse.*
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for graving i fredede utomhusanlegg som er i statens eie.

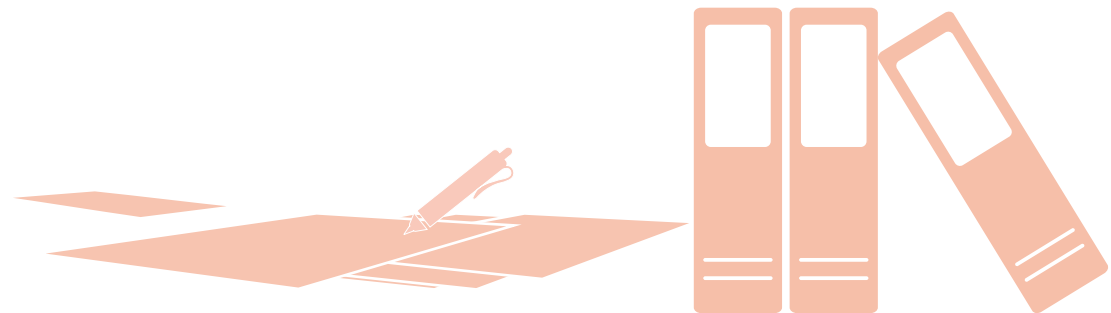
4 VERNEBESTEMMELSER

Den fredete bygningen skal vedlikeholdes og brukes slik at den ikke forfaller. Universitetet i Bergen har, som eier også forvalteransvar.

De særbestemmelser som det er redegjort for i dette dokumentet skal være førende i UiBs (Eiendomsavdelingens) ordinære styringsdokumenter og gjennom ordinære rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold.

Det må ikke igangsettes vedlikehold eller tiltak som kan motvirke formålet med vernet. Større endringer/utskiftinger av ikke-vernede elementer i den vernede bygningen defineres derfor som tiltak med tilhørende prosedyre kap 4.3.

Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset anleggenes og bygningenes egenart og arbeidet skal utføres av håndverkere med riktig kompetanse til oppgaven. Arbeider i et vernet bygg må gjøres på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene, men derimot tilfører huset ny kvalitet.

4.1 Hva er vedlikehold?

Med **vedlikehold** menes fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende. Endring eller større utskifting regnes ikke som vedlikehold.

Hovedprinsipp for vedlikehold

Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og det er bedre å reparere enn å skifte ut.

Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.

Eksempel på vedlikehold

- **Maling/oljing**
med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- **Små reparasjoner av murverk**
med samme type betong, tegl og mørtel
- **Utskifting av enkelttegl**
med tegl av tilsvarende farge, størrelse og overflate
- **Små reparasjonen av taktekke**
med samme materialbruk som eksisterende

4 VERNEBESTEMMELSER

4.2 Hva er tiltak?

Alt arbeid utover vanlig vedlikehold defineres som tiltak. Tiltak skal dispensasjonsbehandles hos Riksantikvaren. Søknad om dispensasjon må inneholde beskrivelse av tiltakets omfang og konsekvenser for bygningen. Tillatelse må foreligge før tiltak kan iverksettes.

Hovedprinsipp innen bygningsvernet

- **Mest mulig** av bygningens ulike deler skal bevares.
- **Skjulte deler** av bygningen (konstruksjoner og bakenforliggende lag) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- **Hvis man må endre**, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- **Endringer skal**, om mulig, være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil fremstå slik den var før endring.

Eksempel på tiltak – NB: listen er ikke fullstendig

- **Inngrep i konstruksjon** eller overflate ved f.eks. tilpasning til UU, trekking av nye kabler m.m.
- Montering eller fjerning av **lettvegger**
- Utskifting eller endring av **vinduer og dører** med karmen og listverk
- Rive/skifte ut utvendige eller innvendige **bygningskonstruksjoner**
- Endring av **overflatebehandling** som f.eks. maling av umalte/oljede flater og detaljer, fjerning av eldre malingslag, endring av opprinnelig/eksisterende fargevalg
- Utskifting eller endring av utvendig **kledning, taktekking eller fargevalg**
- Utskifting av **himlingsplater/innvendig kledning**
- **Større endringer/utsiftninger** av **ikke-vernede elementer** i den vernede bygningen
- Montering av **teknisk utstyr, lås og beslag, renner og nedløp**

4.3 Hvem gjør hva?

Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for denne fredede bygningen. Før tiltak iverksettes, skal det foreligge tillatelse fra Riksantikvaren.

Eiendomsdirektøren forvalter på vegne av eier, Universitetet i Bergen, denne fredede bygningen. Fagansvar er delegert til **kulturminneansvarlig**.

Kulturminneansvarlig deltar i beslutninger og iverksettelse av strategi for den fredede bygningen sammen med eiendomsdirektør og lederne for Eiendomsavdelingens driftsavdeling og prosjektavdeling. Kulturminneansvarlig har ansvar for kommunikasjon med Riksantikvaren, faglig skjønn knyttet til vernet og søknader om dispensasjon fra fredningsvedtaket.

Driftsavdelingen utøver daglig og/eller periodisk tilsyn med bygningen og kvitterer på inspeksjonslister tilpasset denne fredede bygningen. Driftsavdelingen skal fortløpende og i tråd med FDVU og forvaltningsplanens angivelser, avdekke mangler som utløser vedlikeholdstiltak. Når driftsavdelingen avdekker mangler som utløser behov for tiltak/bygningsmessige endringer utover vanlig vedlikehold, skal kulturminneansvarlig varsles. Dokumentasjon av mangel og forslag til tiltak skal fremlegges i eget skjema «Vøl og vern», kapittel 6.

Prosjektavdelingen er ansvarlig for søknadspliktige tiltak og ansvarlig for igangsetting og gjennomføring av prosjekt i bygningen. Prosjektleder for tiltaket har ansvar for å utarbeide saksdokument som skal være underlag for søknaden til Riksantikvaren om ev dispensasjon fra fredningsvedtaket. Prosjektleder har ved prosjektavslutning ansvar for å oppdatere kap. 5.2 «Kronologisk endringshistorikk» i denne Forvaltningsplanen.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

Villaveien 9. Foto: Alf Edgar Andresen, UiB

Foto: EIA

Den storslåtte og svært påkostede villaen ble reist innerst i Villaveien, tett inntil Nygårdsparken i 1885, samme år som parken åpnet. Landskapshagen i engelsk stil, som omgir Villaveien 9, ble anlagt som en fortsettelse av parkens grøntarealer. Overskuddet av salget av

tomtene inntil parken delfinansierte Nygårdsparken og byens mest velstående benyttet anledningen til å bosette seg i flotte villaer her mellom parken og muséet.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

5.1 Bygningens historie

Villaveien 9 med utomhusanlegg er en av de største boligeiendommene på Nygårdshøyden. Den storslåtte villaen er en viktig del av et helhetlig bygningsmiljø med lang universitetshistorie. Siden 1996 har Villaveien 9 hatt funksjon som UiBs representasjonsanlegg.

Villaen ble oppført som privatbolig for Joachim E. Lehmkuhl for kr 1249,50 i 1885. Dette er en av arkitekt Schak Bulls to gjenværende frittliggende murvillaer på Nygårdshøyden, den andre er Villaveien 5. Boligen er meget påkostet, og utførelse og detaljering har høy kvalitet. I 1905 ble villaen ombygget for ny eier. Foajéen fikk da jugenddekor og ny trapp. I 1933 ble huset omgjort til tomannsbolig.

Murvillaen representerer noe av det mest storslagne innen nyrenessanse-arkitektur i Bergen, og adressen tilhører et meget fasjonabelt nabolag ved Nygårdsparken. Den storslåtte boligen stod ferdig samme år som parken åpnet.

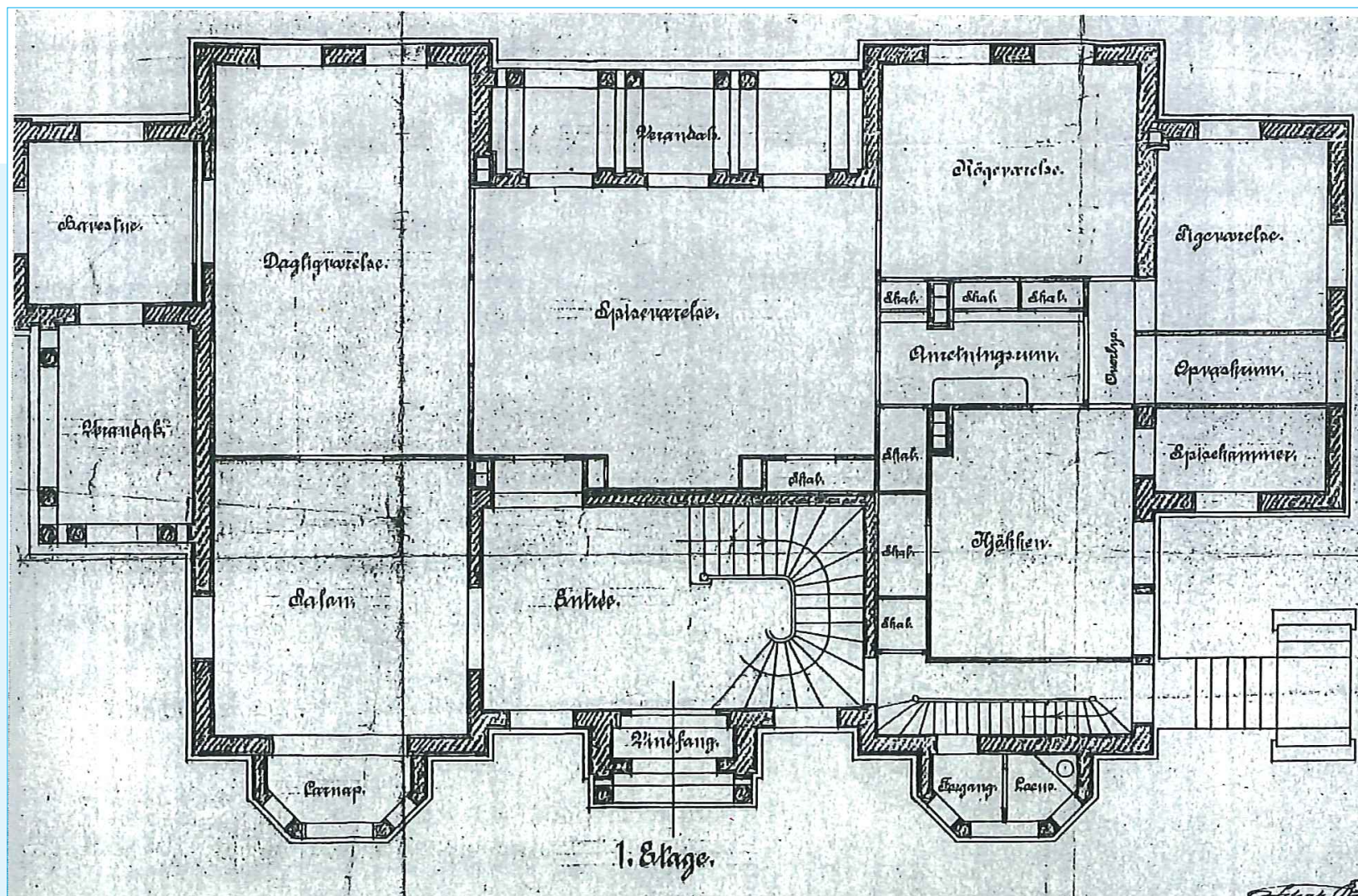
Utbyggingen av Villaveien ble planlagt i sammenheng med opparbeidelsen av Nygårdsparken, etter filantropiske motiver. Overskuddet av tomtsalget tilkom opprettelsen av parken, der det øvre borgerskap kunne spasere og ha fritt utsyn til den frie natur rundt byen.

UiB ble eier i 1960. Jordskjelvstasjonen flyttet fra Naturhistorisk museum året etter og holdt til her til i 1977 da Realfagbygget stod ferdig. UiBs AV-avdeling brukte huset til i 1995. Under en omfattende rehabilitering i 1995/1996 ble originale tak- og veggflater avdekket, innvendig dekor ble restaurert. Det ble tatt avstøpninger av originale detaljer og foretatt rekonstruksjon av smijerns- og messingdetaljer. Fra 1996 har Villaveien 9 vært universitetets representasjonsbolig med selskapslokaler i første etasje og i underetasjen. I andre etasje er det to leiligheter for utleie.

Bygningen er endret mange ganger. Husets spir er tatt bort sammen med en sirkeltrapp til utsiktstårn. Det er blant annet satt inn nyere vinduer, takstein er skiftet og piper er fjernet. Likevel anses både villaen og utomhusanlegget å ha beholdt mye av sin opprinnelige framtoning i form, konstruksjon, materiale og bruk.

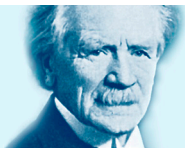
Villaveien 9 fra sør. Foto: EIA

Planskisse fra ombyggingen i 1905, arkitekt Schak Bull. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningsjefen i Bergen. Tegningene fra 1885 finnes ikke.

OM ARKITEKTEN – Schak Bull

1858-1956

Arkitekt Schak Bull var en markant skikkelse og en populær og svært produktiv arkitekt i Bergen i femti år fra 1880 til 1930. I løpet av denne tiden gjennomførte han 186 større byggearbeider, samt rundt 100 endringer av eksisterende bygg.

Bull hadde arkitektutdanning fra Zurich og kom til Bergen i 1879 som assistent hos arkitekt Ernst Nordgrenn under oppførelsen av Sandvikskirken. Nordgrenn døde og unge Bull måtte stå for fullføringen av kirken. Året etter etablerte han privat arkitektpraksis i byen. Han tegnet trevillaer i sveitserstil, for eksempel Troidhaugen for Edvard og Nina Grieg i 1885, fasjonable murvillaer i nyrenessanse og nybarokk, leiegårder, forretningsgårder, fabrikker og bygninger for offentlige og private institusjoner. Eksempel på det siste er Sjøfarendes aldershjem på Nordnes og Sudmanske stiftelse i Sandviken. Etter 1900 endret han stil, og tok nå utgangspunkt i jugendstilen og i eldre bergensk byggekunst. De fleste oppdragene ble utført i Bergen, men han hadde byggeoppdrag også ellers i landet, hovedsakelig på Vestlandet. Mange av bygårdene hans ble ødelagt under bybrannen i 1916.

Schak Bull var formann i Bergens Arkitektforening, formann i byggekomiteen for Bergensutstillingen i 1898 og for byens nye teater. I 1932 skrev han det ennå upubliserte manuskriptet «Om byggeforholdene i Bergen 1880-1930».

Fra 1914 drev han kontor sammen med sin sønn, arkitekt Jens Munthe Bull.

Kilder: Norsk kunstnerleksikon, Store norske leksikon, Wikipedia.

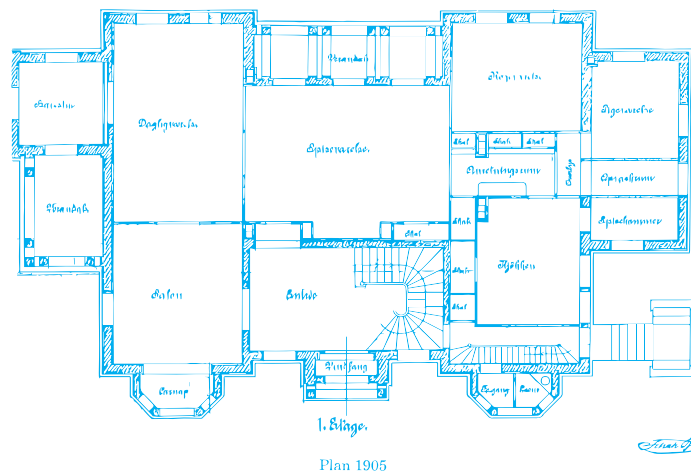

Troidhaugen. Foto: J. H. Kühenholdt, Universitetsbiblioteket i Bergen

Sydneplassen 13, av arkitekt Schak Bull fra 1902, til høyre. Foto: Olaf Andreas Svanøe

5.2 Kronologisk endringshistorie

1905

Lehmkuhls dødsbo solgt til fabrikkieier Andreas Arnesen for **kr 50 000**.

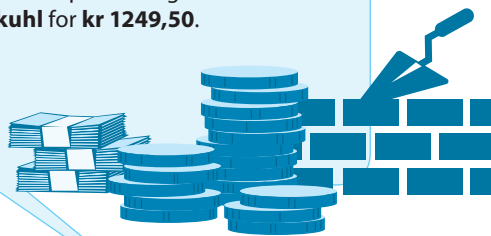
Den ble da **ombygget**, med **nydekorert foajé med ny trapp**, og **ny trapp til kjeller** på nordsiden av huset.

Det ble også byggemeldt et takoppløft mot vest og innsetting av to vertikale vinduer med omramming i renessansestil. Disse ble ikke utført/ endret på et ikke kjent tidspunkt.

Plantegning ombygging 1905, Schak Bull

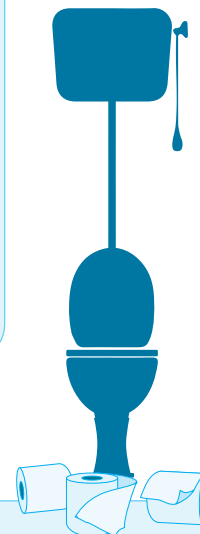
1885

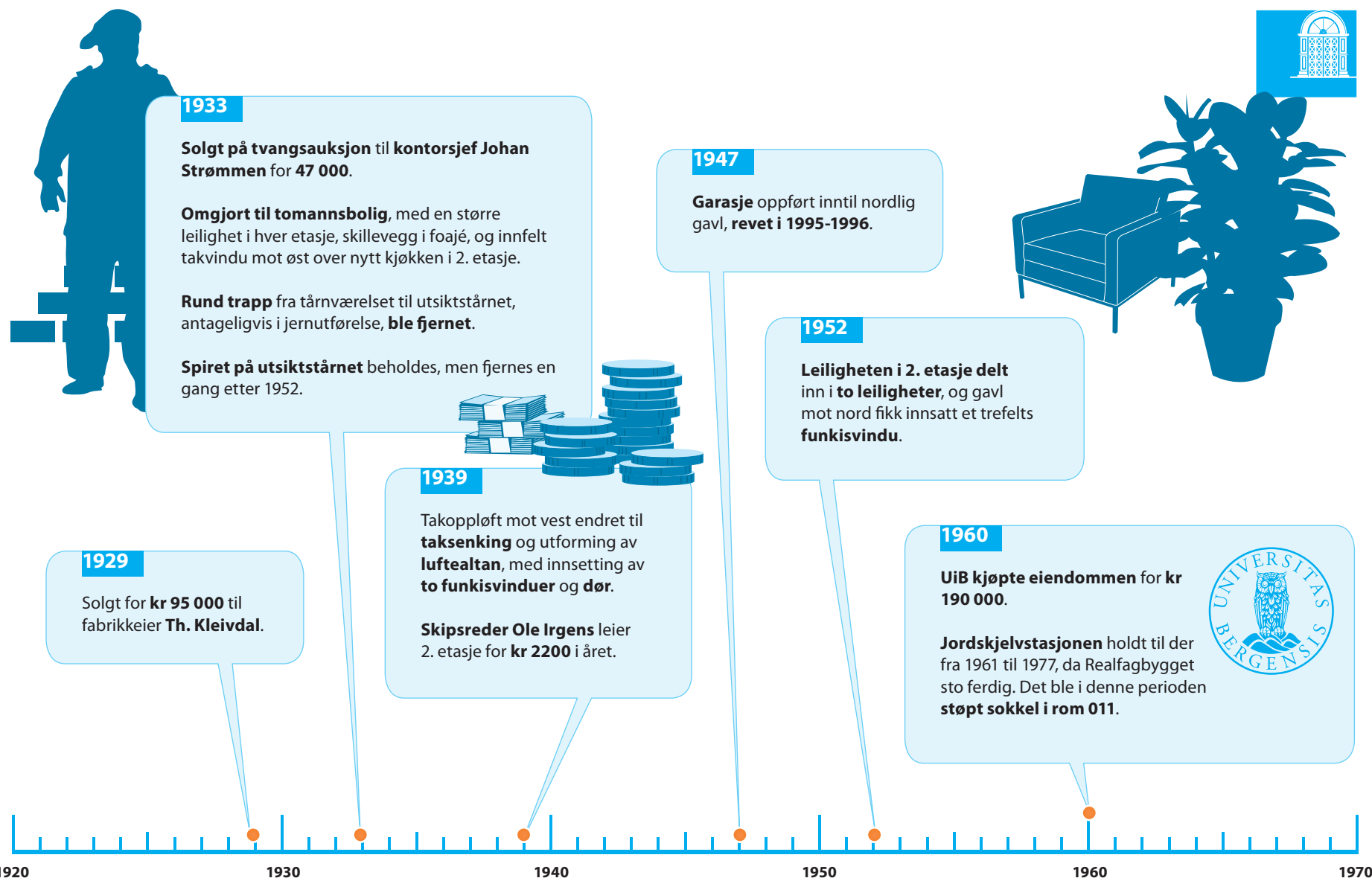
Oppført som privatbolig for **Joachim E. Lehmkuhl** for **kr 1249,50**.

1913

Innsatt **3 vannklosetter**, bygningen ble knyttet til **offentlig avløpssystem**.

5.2 Kronologisk endringshistorie

1977

Da **AV-avdelingen** flyttet inn i 1977 ble det foretatt store endringer.

I 1. etasje gikk mange rom fra 1884/1905 tapt:

107 (anretning)

109 (anretning)

110

112 (kjøkken)

113

114

De to **pipestokkene** mot nord **ble fjernet**.

Det ble slått hull og **innsatt dør** mellom opprinnelig røkerom 108 og 111.

Ovn i stue 103 ble fjernet.

Vegg mellom 103 og 105 ble fjernet.

I 2. etasje fjernes vegg mellom 208 og 210, samt andre opprinnelige rominndelinger, flere opprinnelige rom går tapt.

1995-1996

Omfattende rehabilitering og tilbakeføring av eiendommen ble gjennomført.

Det ble satt inn **ny dør i kjellerens østfasade**. **To vinduer** i kjellerens vestfasade er blindet, antagelig på denne tiden.

Etter ombyggingen i 1995-1996 har Villaveien 9 vært **representasjonsbolig for Universitetet i Bergen**.

2001

Villaen **får navnet Knut Fægri hus**, oppkalt etter UiB-professoren som ble regnet som **en av verdens fremste botanikere**.

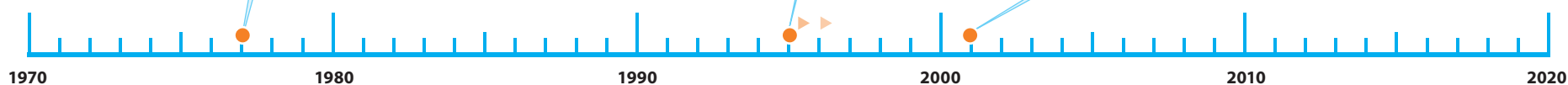

Foto: EIA

Endring fremtid

- = år med tekstblokker, viktige endringer/hendelser
- = år med tekst på forrige eller neste side

**Plass til
ny endringshistorikk**
Fyll på!

5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi

SÅRBARHET

Fasade sør. Foto: EIA

Med sin særdeles rikt utformede fasade blir Villaveien 9 – Knut Fægri hus – omtalt som et høydepunkt i 1880-årenes boligarkitektur i nyrenessansetil. Villaen er typisk for periodens bygnings- og konstruksjonsteknikk og har høy byhistorisk verdi som representant for det bygningsmiljøet som vokste fram på Nygårdshøyden på denne tiden, forbeholdt borgerskapets aller øverste sjikt. Villaveien 9, som har Nygårdsparken som nærmeste nabo, ble bygget det året parken åpnet, og er blant de best bevarte bygningene i et enhetlig historismemiljø som i ellers i Norge bare finnes i Homannsbymen i Oslo.

Arkitekturhistorisk har villaen også høy verdi som en av arkitekt Schak Bulls få gjenværende eneboliger på Nygårdshøyden. Interiøret i foajéen skriver seg fra ombyggingen i 1905 og er utført i tidstypisk jugendstil. Dette er et av få kjente jugendstilinteriører utført for privat eier i Bergen. Husets stuer har opprinnelige vegger trukket med lerret. Spisestuen er utsmykket med unike malerier utlånt fra Universitetsmuseet. Denne villaen har også oljehistorisk verdi. Det norske oljeeventyret startet i Villaveien 9, da geofysiker Markvard Sellevoll og hans stab ved Jordskjelvstasjonen i 1963 ved seismiske undersøkelser viste at

Jugenddekor i vestibulen. Foto: EIA

Dør vestbyle. Foto: EIA

kontinentalsokkelen besto av sedimentære bergarter som kunne inneholde olje og gass. Et påkostet utomhusanlegg bidrar til å gi eiendommen høy miljøverdi. Universitetshistorisk har Villaveien 9 stor betydning som en av mange villaer som er overtatt av UiB og blitt en del av byuniversitetets campusområde. Samspillet mellom eksteriør, interiør og utomhusanlegg er av vesentlig betydning. Romplan, overflater og detaljer i interiør og eksteriør er utført med høy presisjon, og gir forståelse for bygningens representative funksjon og dens tilhørighet til bygningsmiljøet på Nygårdshøyden.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Støpt dekor over tempelgavl ved inngangsdør. Foto: EIA

Original smijernsdekor og kobbertekke på karnapp. Foto: EIA

Knut Fægri hus – Villaveien 9 – er en to etasjes, pusset og rikt dekorert murvilla i nyrenessansstil med saltak satt opp på en høy sokkel, med utgravd kjeller, utsiktstårn og et større hageanlegg. Bygningens sammensatte kropp har opprinnelig volum og form intakt. Villaen domineres av to fremskutte fløyer med karnapp i hovedfasaden mot øst, et tårn i sør og en åpen loggia i vest mot Puddefjorden.

Fasadene er rikt utstyrt med søyler, pilastre, hjørnekjeder, ornamenten og markante gesimser. Villaen har originale vinduer i 1. etasje mot nord og øst utenom i karnappene. Vinduet over utgangsdør til veranda i 2. etasje er også originalt. Et takvindu gir overlys til hovedtrappen gjennom et dekorert blyinnfattet innervindu.

Villaen er uvanlig rikt utsmykket med støpt dekor under gesimsene. Smijernsrekkverk på altan over loggia er originalt, rekkverk på takverandaen og karnapper er rekonstruert. Foto: EIA

Villaen har original hoveddør mot øst og original dør til loggia i vest og sør.

Bygningen har original pusset kjellermur av gråstein. Tårn og karnapper har original kobbertekking. Tårnets spir er tatt ned, men den oktagonale takverandaen er intakt. Her er rekonstruerte smijernsrekkverk med slanke, forseggjorte dekorasjoner.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader

SÅRBARHET

Fasade øst. Foto: EIA

Fasade mot sør. Tårnrom med oktagonalt kobberkuppel. Foto: EIA

Fasadenes originale, rike og sammensatte komposisjon av typiske nyrenessansemotiver er godt bevart. Komposisjonen er satt sammen av klassiske arkitektoniske motiver typiske for nyrenessansestilen. Særlig fremtredende er de to markante tempelgavl-motivene som dominerer eksteriøret på de to hovedfasadene mot gaten og hagen. På gatesiden er det også en mindre tempelgavl som markerer aksene. Alle gavlene er dekorert med tre akroterion, små skulpturer som er plassert

overfor og i hjørnet av gavlfeltet. I tillegg til gavlmotivene er huset dekorert med flere loggiaer, også dette et typisk klassisk motiv. Den største loggiaen mot vest har symmetrisk anlagt trapp ned til hagen. På sørfasaden er det anlagt en mindre loggia vendt mot parken. Den tredje loggiaen markerer inngangen, med tempelgavl som tak.

Fasade mot vest. Foto: EIA

Fasade mot nord (øst til venstre). Foto: EIA

Tårnmotivet mot sørvest er et av bygningens mest karakteristiske motiver. Tårnmotivet går igjen i flere av bygningene i området. Her skiller tårnet seg ut med sin kuppelform. Mot gaten er det i første etasje to karnappmotiver, også disse med kuppelformede tak. Hovedoppslaget er typisk for den klassiske arkitekturen symmetrisk oppbygget. Tårnet og sidebygget fremstår som tilleggselementer som bryter opp det symmetriske hovedoppslaget.

Selve fasadedekoren er ikke av de mest utbroderte, men følger tidens mønster, med dype gesimsboder med tannsnitt. Veggflatene er enkelt dekorert med pilastere, bånd og kvadermotiver. Kun på enkelte vinduer finner vi støpte ornamenter som del av vindusdekoren.

Gesims

Jonisk søyle

Joniske søyler flankerer husets innganger: Hovedinngangen, inngangen til loggiaen i sør og inngangen til den store loggiaen som vender mot hagen i vest. Foto: EIA

Den store loggiaen mot hagen er godt bevart og et viktig motiv i vestfasaden. Foto: EIA

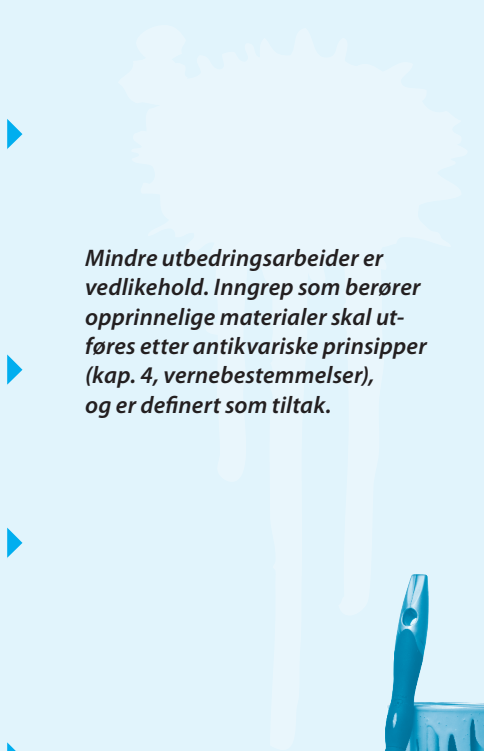
5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader og konstruksjoner Villaveien 9

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Sokkelen består av brede murte kjellevegger murt av naturstein, trolig med puss av kalk eller kalksement. Veggene er trolig ført ned i grunnen i omtrent samme form som kjellerveggene som fundamenter. Sokkelen er pusset utvendig, trolig opprinnelig med kalk/kalksement. På innsiden er kjellerveggene delvis slemmet, delvis ubehandlet i underordnede rom.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg konstruksjon	Ytterveggene er murt av tegl, trolig bergensk hulmur eller lignende massivt murt murverk, trolig opprinnelig murt og pusset med kalk/kalksement.	
Yttervegg utvendig overflate	Ytterveggene er pusset, trolig med en kalk/kalksement puss. Det er både støpte og trukkede dekorelementer i fasaden.	
Gesims	Ytterveggen avsluttes i toppen av en bred murt gesims med tannsnitt. Gesimsen er trolig dels utmurt, med trukket og støpt dekor i tegl/kalk/kalksementpuss.	
Innvendige overflater	Rom som er fredet har historiske overflater. I ombygde rom er det plater på veggene.	

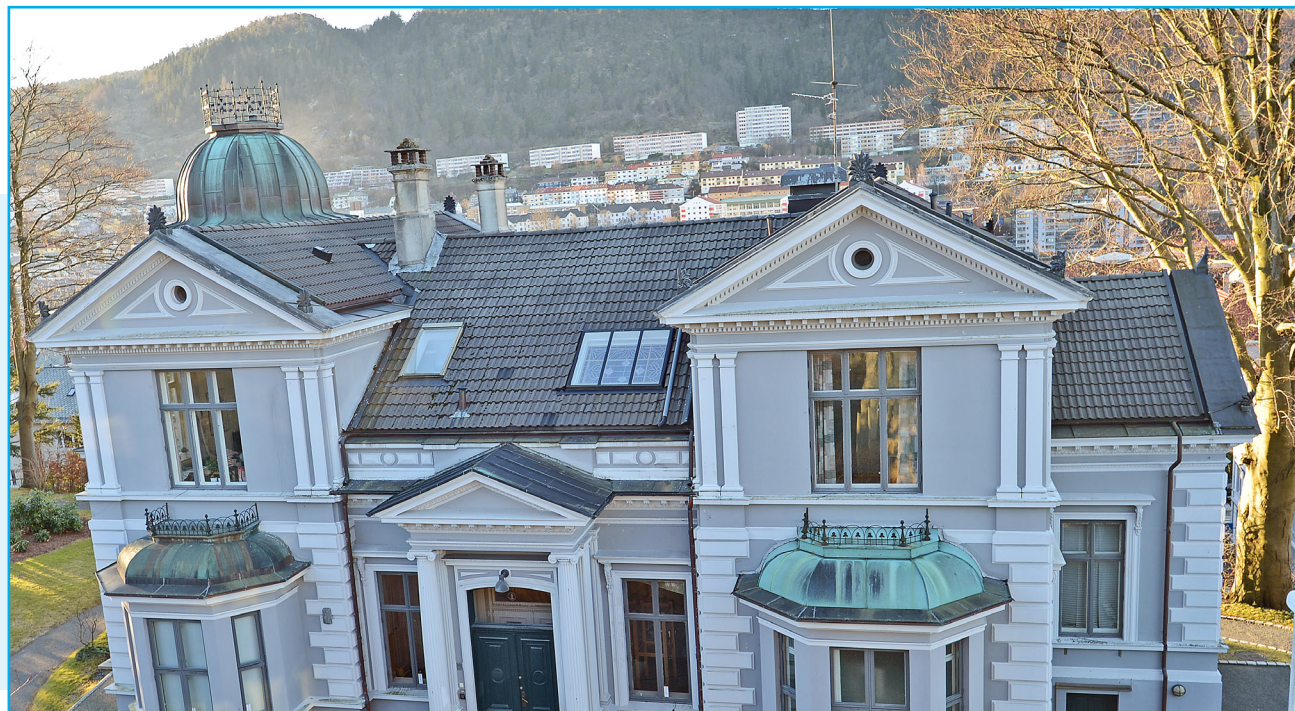
Fasader og konstruksjoner Villaveien 9 (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer originale	Det er bevart flere originale vinduer. Øst: Gavlene har originale trefagsvinduer med krysspøst i 2. etasje. Tofagsvinduene med espagnolett på begge sider av inngangspartiet er også originale. Nord: I 1. etasje er alle vinduer mot nord originale. De originale vinduene er utført som ett lags vinduer, med kittet glass i tre-rammer, som er malt. Det er satt til varevinduer i de fleste i en senere fase.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vinduer utskiftede	De fleste vinduene er skiftet ut med kopier med moderne og bedre isolerende vindusteknologi. Vinduene er utført med kittfals i likhet med de originale.	
Ytterdører hovedinngangsdør	Den originale hovedinngangsdøren er bevart. Døren er en to-fløyet ramtredør, med overlysfelt med buet topp over døren. Dørbladene er fyllingsdører med enkelt, men fint dekorerte dørblad.	
Verandadør tårnet	Original, høyreist og vakkert proporsjonert to-fløyet glassdør, med buet overlys med glass. Karmer og ramtre av smekker dimensjonert trevirke, med et lavt tettfelt nederst på dørblad med to dekorerte speil. Det er senere satt til varedører innvendig.	

Yttertak

SÅRBARHET

Yttertaket er det fare for lekkasjer. Foto: EIA

Villaens takflate består av fire saltak som alle er fornyet. Det har i alle år vært problem med lekkasjer i overgangen mellom de ulike takene. Konstruksjon og takform er original. Tak over karnapp, tårn og inngangsparti har original kobbertekking bevart. De andre og større takflatene er fornyet. Originale piper er bevart. Dekor i form av akroterion på gavlene er dels originale, dels nyere kopier. Takflaten har både eldre og nyere vindu.

Yttertak

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Yttertak konstruksjon	Trekonstruksjon, sperretak.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttertak kledning	Betongstein av nyere dato. En del kobberbeslag er originale.	
Gesimsbeslag	Noen originale beslag på karnapper og tårn. Hovedtak har nyere beslag.	
Renner og nedløp	Nyere i kobber.	
Piper	Originale.	
Dekor	Akroterion på gavler er dels originale, dels nye som er støpt i messing i former laget som avstøpning av gjenværende originaldekor.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 101. Foto: EIA

Rom 102. Foto: EIA

Rom 101. Foto: EIA

Villaens første etasje har langt på vei opprinnelig romdeling fra 1885 /1905 med tilbakeførte overflater som til dels er overmalt. Etasjen har originalt fast inventar og dekorasjoner i historisme- og jugendstil. Materialbruk og utførelse er av høy kvalitet, og er i tråd med bygningens representative funksjon. Romplanen er typisk for en villa bygget for en bemidlet overklasse. Innvendig trapp i foajé ble i 1905 skiftet ut med ny trapp utført i brannsikre materialer, og rommet ble da dekorert.

Jugenddekoren i foajéen ble restaurert i forbindelse med renovering i 1995-1996 og originale tak-, vegg- og gulvflater ble avdekket. Etter vannskade ble veggmaleriene i 2014 rensert og konsolidert. Eksisterende gipsornamenter og rabbitzhimlinger er renoveret og delvis supplert med ny gips der dette manglet eller hadde store skader. Innvendige dører er renoveret og gjenbrukt der dette har vært mulig.

Rom 106. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 106. Foto: EIA

Rom 105. Foto: EIA

Vegger og brystningsfelt ved hovedtrapp er restaurert. Dekorasjoner på vegger er reparert for alle skader samt rekonstruert der fuktskader og overmaling hadde slettet jugend-dekorasjonene. Brystningsfeltene er ådret med eikeimitasjon slik de opprinnelig har fremstått. I to av stuen i første etasje ble det under flere lag med beleg, lim og plater avdekket gamle parkettgulv. For å gi alle stuen det samme preg ble det lagt ned ny

parkett i stuen hvor dette manglet. Nye toalettrom har antatt opprinnelige keramiske fliser på gulv og vegger. Generelt er alle veggflater i første og andre etasje malt på ny.

Rom 101. Foto: EIA

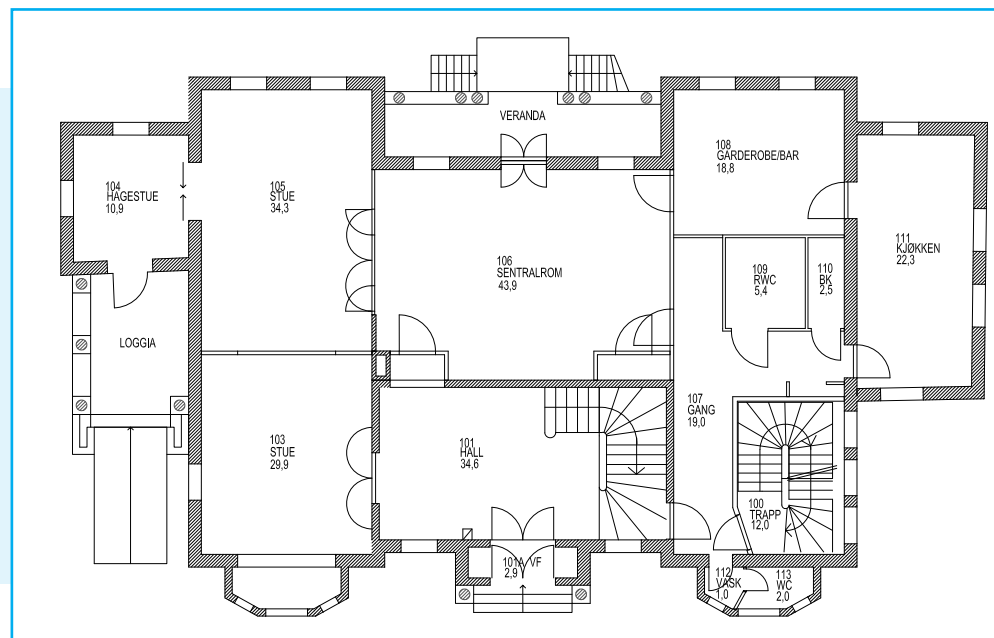

Rom 101. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Beskrivelse 1. etasje

Plantegning dagens situasjon, 2018.

I Villaveien 9 gjelder fredningen eksteriøret og disse rommene i husets første etasje:

- Vindfang, 101A
- Hall / foajé, 101
- Sentralrom, 106, med utgang til veranda
- To stuer som er omgjort til en, 103 og 105
- En hagestue, 104, med utgang til loggia
- To toalett, 112 / 113
- Det opprinnelige røkeværelset som i dag fungerer som garderobe / bar / anretning, 108

Rom 106, sentralrom. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 101 hall / foajé

SÅRBARHET

Vestibylene bærer tydelig preg av husets to stilepoker: Nyrenessanselementer fra da bygget ble oppført i 1885 og Jugendelementer fra ombygging i rommet i 1905. Elementer med tydelig nyrennesansepreg med klassiske dekorelementer er den dekorerte himlingen, brystninger og dekorerte dører. Elementer der vi på samme måte ser tydelig jugendpreg er veggdekoren, glassmaleriet og selve trappen. Fra begge fasene finner vi elementer med stor bevaringsverdi.

Det dekorerte overlyset over trappen er originalt fra ombyggingen i 1905. Foto: EIA

Rom 101 vestibyle. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Detalj kamin. Foto: EIA

Vestibylen med kamin. Foto: EIA

Jugendstilens myke former preger både inngangen til stuen og trappeløpet.

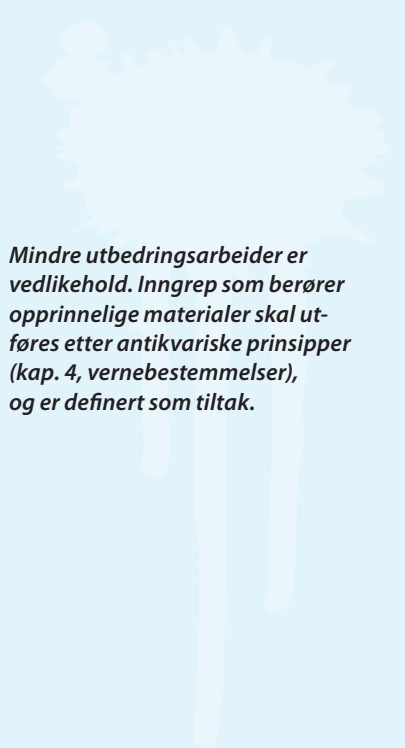

Rom 101 vestibylen. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 101 hall / foajé

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originale keramiske fliser ca. 12 x 12 cm med arabeskmønster lagt i romretning med omkransende bord.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Gulvlist	Original gulvlist av eikeådtret tre, som del av brystningmotiv.	
Brystning	Brystning med eikeådring har jugendpreg, og klare paralleller til de eikeådrede dørene. Brystningene er fra 1905.	
Trapp	Støpt trapp med trinn av terasso med rekkverk av smijern har tydelig stilisert geometrisk jugendpreg, noe som tyder på at denne er fra 1905. Blomsterdekoren fra veggene er også ført inn under trappen. Rekkverk har håndløper av eik.	
Vegg	Originale omsluttende vegger murt i tegl, som er pusset. Nedre del av vegg er kledd med brystninger av tre. Veggene ble dekorert ved ombyggingen i 1905, og malt med dekorasjonsmaling i Jugendstil. Brandtmur i imitasjon av brystning. Brystningen er ådtret med eikeådring. Den malte dekoren har en geometrisk jugendstil, med karakteristiske plantemotiver.	

Rom 101 hall / foajé (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer	Originale vinduer i ytre skikt, med originale hasper (1885). Glassmaleriet i himlingen har tydelige judendtrekk med blomstermotiver, trolig fra 1905.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Innvendige dører	Originale høyreiste to-fløyete dører med rikt dekorert omramming. Omramningen har typiske nyrenessansepreg som forankrer dem i første fase (1885). Særlig overstykket med en dyp gesims, med underliggende tannbord understøttet av volutter på hver side er rikt utformet. Dype foringer er dekorert med fyllingsmotiver.	
Himling	Original rikt dekorert randlist fra første fase (1885) med støpt gipsdekor med blomstermotiver. Motivene bærer preg av å være i nyrenessanse stil, og skiller seg dermed fra den nyere jugenddekoren på vegg. Senter av himlingen er av rabbitz puss, trolig også denne original fra 1885.	
Kamin	Kamin i støpejern, trolig innsatt 1905. Malt innramming på bakvegg/ ildfast vegg er utført i jugendstil.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 101 A vindfang

SÅRBARHET

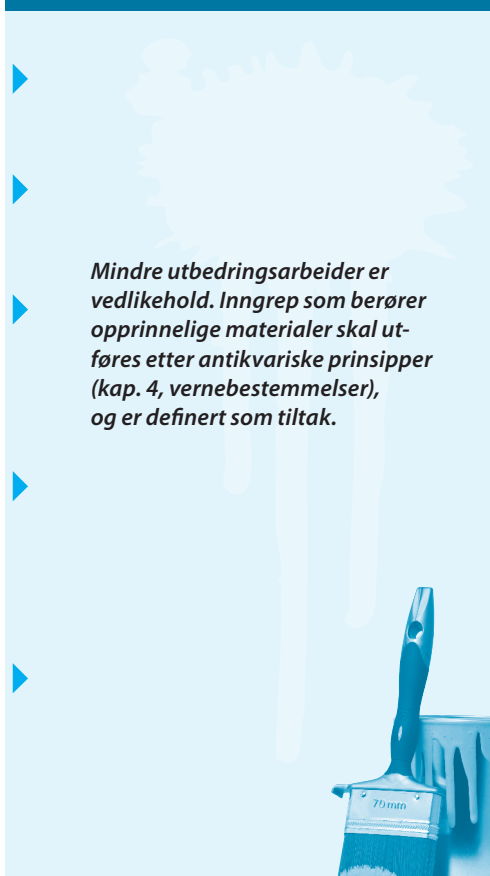

Flisgulv i rom 101 A. Foto: EIA

Vindfanget har antatt originale keramiske fliser på gulv.

Rom 101 A vindfang

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Antatt opprinnelige keramiske fliser ca.12 x 12 cm røde, sorte og hvite keramiske fliser, lagt i diagonalt mønster.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Opprinnelige murvegger. Maling renovert i 1995-1996.	
Vinduer	Antatt originale buede overslysfelt over dører. Vinduer i dører til rom 101 av nyere dato.	
Innvendige dører	Doble dører i samme renessanseutførelse, men i ulike farger, og med overliggende stikkbuevinduer. Sagtanngesims over indre dør. Enkel, profilert dørinnramming. Ytterdør har dørvrider i Jugendstil og antatt original dørstokk og brevsprekk.	
Himling	Original himling av rabbitzpuss omkranset av dekorert rand/frise med eggstav-motiv (Jonisk kymation).	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 103 og 105, dagligstue og salong

SÅRBARHET

Rom 105 sett mot hagestuen. Foto: EIA

Rommet var opprinnelig husets to stuer. Dagligstuen var tilknyttet spisestuen med utgang til hagen mens salongen lå mer tilbaketrukket med et karnapp mot gaten, og med direkte inngang fra hallen. Opprinnelig var stuene adskilte rom med dør mellom. I dag fremstår stuene

som ett sammenhengende større rom ved at det er tatt ut en større åpning i vegg. Det er likevel mulig å lese den opprinnelige romformen.

Stue 105 og 103. Landskapsmaleriene i spisestuen var opprinnelig malt for lyststedet Tanks Minde ved Stadsporten, trolig av Johan Georg Muller i 1789. Maleriene tilhører Universitetsmuseet i Bergen. Foto: EIA

Stue 105. Døren til venstre fører inn til hagestuen. Foto: EIA

Rom 103 og 105, dagligstue og salong

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Parkett i fiskebeinsmønster, delvis nylagt i 1995-1996, delvis autentisk mønster.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Originale omsluttende murte vegger. Originale lag ligger trolig intakt under dagens overflate som er av nye dato, malt med utgangspunkt i historiske farger på bearbeidet underlag. Veggoverflatene i karnappet er kledd med malte trepaneler, som er underdelt med smale lister. Karnappoverflatene er trolig fra ombygging 1933.	
Vinduer	De originale vinduene er skiftet ut med dagens moderne vinduer med tilsvarende inndeling som de originale. Vinduene er kittet slik som de originale, men har energiglass og forenklede profiler og beslag.	
Innvendige dører	Original to-fløyede fyllingsdører til inngangshall med rikt dekorert innramming med trappet overstykke med tannbord under båret av konsoller med volutter. Dørene har opprinnelig vært ådret. Dørutforming inkl. dekor er klassiske og i tråd med nyrenessansestilen som preger første fase. Originale skyvedører med rik omramming i nyrenessansestil også til hagestuen. Også denne ådret, med originale låser og beslag.	
Himling	Original himling med sentralt slett rabbitpusset flate, med dekorert randlist med klassisk gipsdekorelementer, eggebård, og blomstermotiver. Himlingen i karnappet har lekteprofiler. Fargeundersøkelser viser at himlingslisten har hatt kulørt fargesetting. Også himlingflaten i senter har hatt en lys fargetone.	
Gardinstenger	Originale gardinstenger i smijern i samme utførelse og stil som horisontalt pil-/lansemotiv i tårnkuppelens smijerngjerde.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 104 hagestue

SÅRBARHET

Hagestuen er et godt bevart rom. Foto: EIA

Foto: EIA

Rommet ble opprinnelig kalt Havestuen, trolig på grunn av sin orientering mot parken, og med hageinngang i loggiaen mot sør. Hagestuen fremstår som et godt bevart rom, med opprinnelige romstruktur og mange originale bygningsdeler bevart. Særlig interessant er den bevarte innebyggede skyvedøren, med foret smyg med speil. Øvre del

av den gamle hagedøren er også bevart, mens den nedre døren er provisorisk ombygget med noe som synes å være en gjenbrukt innerdør. Slik som i øvrige rom er den originale himlingen bevart med bred dekorert gesimslyst.

Rom 104 hagestue

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Parkett i fiskebeinsmønster, delvis nylagt i 1995-1996, delvis autentisk mønster.	▶
Vegger	Originale omsluttende pussede hulmurvegger, bergensk eller engelsk. Innvendige overflater maling og puss tilbakeført i 1995-1996.	▶
Himling	Original rabbitzhimling med dekorert randlist fra 1885. Randlist med klassisk gipsdekor med stukkatur med dorisk kymation med blad. Renovert i 1995-1996. Som i de øvrige stueene har trolig også denne hatt kulørte farger.	▶
Dør til loggia	Original 5-felts fyllingsdør (sveitserdør) er utgangsdør til loggia, satt i enkel, dyp karm. Autentisk, enkel gerikt.	▶
Dør til stue	Original innebygget to-fløyet skyvedør, med intakt dekorert innramming i renessansestil båret av svungne konsoller. Døren har i likhet med øvrige dører vært ådret. Dagens ådring er en rekonstruksjon fra 1995-1996.	▶
Vindu	Originale tofagsvindu over utgangsdør til loggia. Originale karmen med enkelt, profilert listverk.	▶
Gardinstenger	Antatt originale.	▶

Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 106 den gamle spisestuen, sentralrom

SÅRBARHET

Rom 106 sentralrom. Foto: EIA

Foto: EIA

Vi ser av Schack Bulls tegninger fra 1905 ombyggingen, at rommet har vært husets spisestue. Rommet har fått husets beste beliggenhet med inngang direkte fra hallen, i sentralaksen, med gjennomgang til utsiktsloggjaen på hagesiden. Sammen med den dekorerte inngangshallen fremstår rommet som et av husets mest dekorerte og påkostede rom. Symmetrien omkring aksen har vært styrende for utformingen av rommet. Hensynet til symmetrien har gjort at døren inn til oppbevaringskapet i hjørnet har fått samme høyreiste og dekorerte utforming som hovedinn-

gangsdøren til rommet fra hallen. Mengden av de bevarte dekorelementene viser at dette har vært et viktig rom: I tillegg til de dekorerte dørene har rommet bevarte brystninger, mønstret eikeparkett og en dekorert himling. I tillegg har rommet trolig vært møblert med staselige og representative møbler og gardiner. Fargeundersøkelser i huset tyder på at både vegger, tak og listverk har hatt en rik og kulørt fargesetting. Alt tyder på at dette har vært et kraftfullt rom.

Sentralrommet er utsmykket med historiske portretter, blant annet av Norges konger. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 106. Foto: EIA

Rom 106 sentralrom

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Original eikeparkett lagt i kvadratiske stavmønster. Skadede partier ble skiftet ut på 1990-tallet.	<p>▶</p> <p>▶</p> <p>▶</p> <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Brystninger	Originale brystninger på yttervegg og innervegg. Mot ytterveggene er brystningene renoverert i 1995-1996. Disse er utført i massiv eik. På de øvrige veggene er de originale brystningene bevart. Ved renoveringen på 90-tallet fikk de originale brystningene tilbakeført sin opprinnelige eikeådring.	
Vegger	Originale omsluttende pussede hulmurvegger, bergensk eller engelsk. Innvendige overflater maling og puss tilbakeført i 1995-1996.	

Rom 106 sentralrom (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Dører	Rommet har flere originale dører. Særlig tre av dørene utmerker seg med særlig rik dekor. Disse er ekstra høyreiste markert med rikt dekorert omramming med trappet overstykke med tannbord under på konsoller av volutter. Også inn til røkeværelset (108) er original dør bevart. Denne er noe enklere og har nyere, enkel gerikt. I 1995-1996 ble det satt inn en ny foldedør til hovedstuen (105). Flere av de originale dørene har fått tilbakeførte overflater med eikeådring. Original dør til veranda er bevart med varedør på innside. Den ytre er opprinnelig, den indre kan være montert senere og har ny lås.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Himling	Original rabbitzhimling med bred og rikt dekorert randlist fra 1885. Randlist med klassisk gipsdekor med stukkatur. Som i de øvrige stuene har trolig også denne hatt kulørte farger.	
Vindu	Originale tofagsvindu over utgangsdør til loggia. Originale karmmer med enkelt, profilert listverk. Øvrige vinduer er opprinnelig fra 70-tallet og ble restaurert og oppgradert på 90-tallet.	
Skap	Originalt veggskap med ådret innside av original dør (høy kvalitet) og ådret hyllesystem som mangler hylleplater. Dør til skap har lås, som antas å være opprinnelig.	
Gardinstenger	Originale gardinstenger er bevart.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 108

SÅRBARHET

Rom 108. Foto: EIA

Dette rommet var fra gammelt av benyttet som røykeværelse, der man trakk seg tilbake etter et bedre måltid i den store spisestuen. Da rommet var røykeværelse var dette et tilbaketrukket, rolig rom uten gjennomgang til andre rom, kun en liten bi-dør til anretningen, for tjenerskapet. Rommets størrelse og form er bevart. Større ombygginger

av tilstøtende rom har ført til at rommet i dag er et gjennomgangsrom med nye døråpninger til kjøkken, garderobe og toalettfasiliteter.

Rom 108

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Delvis originalt eikeparkett gulv med fiskebeinsmønster. De originale gulvlistene er skiftet ut med moderne lister i 1995-1996.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Originale omsluttende vegger i bærende tegl. De opprinnelige overflatene er dekket over av nyere lag, sist i ombyggingen i 1995-1996, da det ble lagt på nye platelag som er malt. Det er satt inn nye døråpninger til kjøkken og gang 107. Opprinnelig åpning til anretningen, er blendet.	
Dører	Original dør til den gamle spisestuen (rom 106). Døren er en 5-felts fyllingsdør med enkel, profilert innramning. Opprinnelig ådret overflate er tilbakeført mot spisestuen. De øvrige dørene i rommet er fra ombyggingen i 1995-1996.	
Vinduer	Originale vinduer er skiftet ut med dagens nyere vinduer.	
Steinhelle under ovn	Original steinhelle nedfelt i parkettgulvet fremfor det gamle pipeløpet. Hellen har polygon form og har opprinnelig fungert som brannbeskyttelse under en tidligere ovn på stedet. Schack Bulls plantegning fra 1905, viser pipeløp i denne posisjonen.	
Himling	Original rabbitpusset himling, med bevart profilert historisk listverk og original rosett i senter. Fargeundersøkelser av himlinger andre steder i huset tyder på at himlingen opprinnelig har rik og kulørt fargesetting.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 112 og 113 WC

SÅRBARHET

Rom 112. Foto: EIA

Rom 113. Foto: EIA

Rommets romstruktur er opprinnelig fra første fase. Dørene i rommene er trolig også originale fra 1885. Allerede 1905-tegningene tyder på at rommene har vært brukt til sanitære formål, også i perioden før det ble satt inn vannklosetter i 1913. Flere av de øvrige bevarte elementene

i rommet stammer trolig fra perioden da vannklosettene ble satt inn, slik som flisene på gulv og vegg. NB: Må behandles med stor varsomhet. Den gamle vasken er trolig også fra denne perioden.

Rom 112 og 113 WC

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Eldre fliser (trolig 1913), med fliset motiv i abstrahert jugendstil nedfelt i bakgrunn av spettete, grå kvadratiske fliser.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Originale omsluttende vegger av murverk. Overflater i panel og pusset mur. Fliset brystning. NB: Må behandles med stor varsomhet!	
Brystning	Eldre høy brystning av kvadratiske hvite keramiske fliser med glatt overflate og hvit fuging. Enkelte fliser utskiftet, noen fuger grå. Trolig fra 1913, da vannklosett ble innstallert.	
Vask	Eldre hjørnevask i porselen med blåfargedekorasjon nedfelt i topp av lavt hjørneskap. Trolig 1913.	
Vinduer	Doble vinduer hvor de indre har autentisk preg, med nyere hasper.	
Dører	Originale smale, 5-felts fyllingsdører omrammet av profilerte gerikter (1885). Dør til 113 har fått ny smekklås, dør til gang 107 har originalt vindu.	
Himling	Antagelig opprinnelig, overmalt panelhimling.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Frontloggia, veranda

SÅRBARHET

Frontloggia. Foto: EIA

Himlingsfelt i taket. Foto: EIA

Frontloggiaens er i hovedsak godt bevart med sine primære, originale bygningsdeler intakt, slik som søyler, murt rekkverk, murt dekor, samt flislagt gulv og himlingsfelter i malt tre. I nyere tid er det påmontert smijernsgitter.

Veranda

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originale mangefargede kvadratiske fliser i diagonalt mønster. Sort bord omkranser gulvflaten.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Originale murte og pussede vegger, restaurert i 1995/1996. Usikkert hvor mye som gjenstår av originale puss og malingslag.	
Dører	Original dobbel dør med intakt slå, autentiske vinduer og overvinduer, opprinnelig dørstokk.	
Pilastre mot vegg	Originale doble pilastre (halvsøyler) flankerer dør og vinduer, enkelt pilasterpar avslutter søylerekke mot vegger.	
Søyler på rekkverk	Originale klassiske søyler med karakteristiske joniske sneglehusformede volutter i toppen. Riller (kannellyrer) på søylen gir et elegant preg.	
Himling	Grunt kassettverk med kister i skråstilt, høvlet og falset panel. Malt overflate.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Hageloggia

SÅRBARHET

Hageloggiaen har i hovedsak bevart sine opprinnelige elementer og struktur, med et kassetinndelt tak som bæres av klassiske søyler, som rammer inn en fliselagt uteplass. Alle disse elementene er bevart i sin originale form. I nyere tid er det satt inn et gitter av smijern. Dørbladene i verandadøren fra hagestuen er også delvis bygget om, mens øvrige deler av døren er bevart.

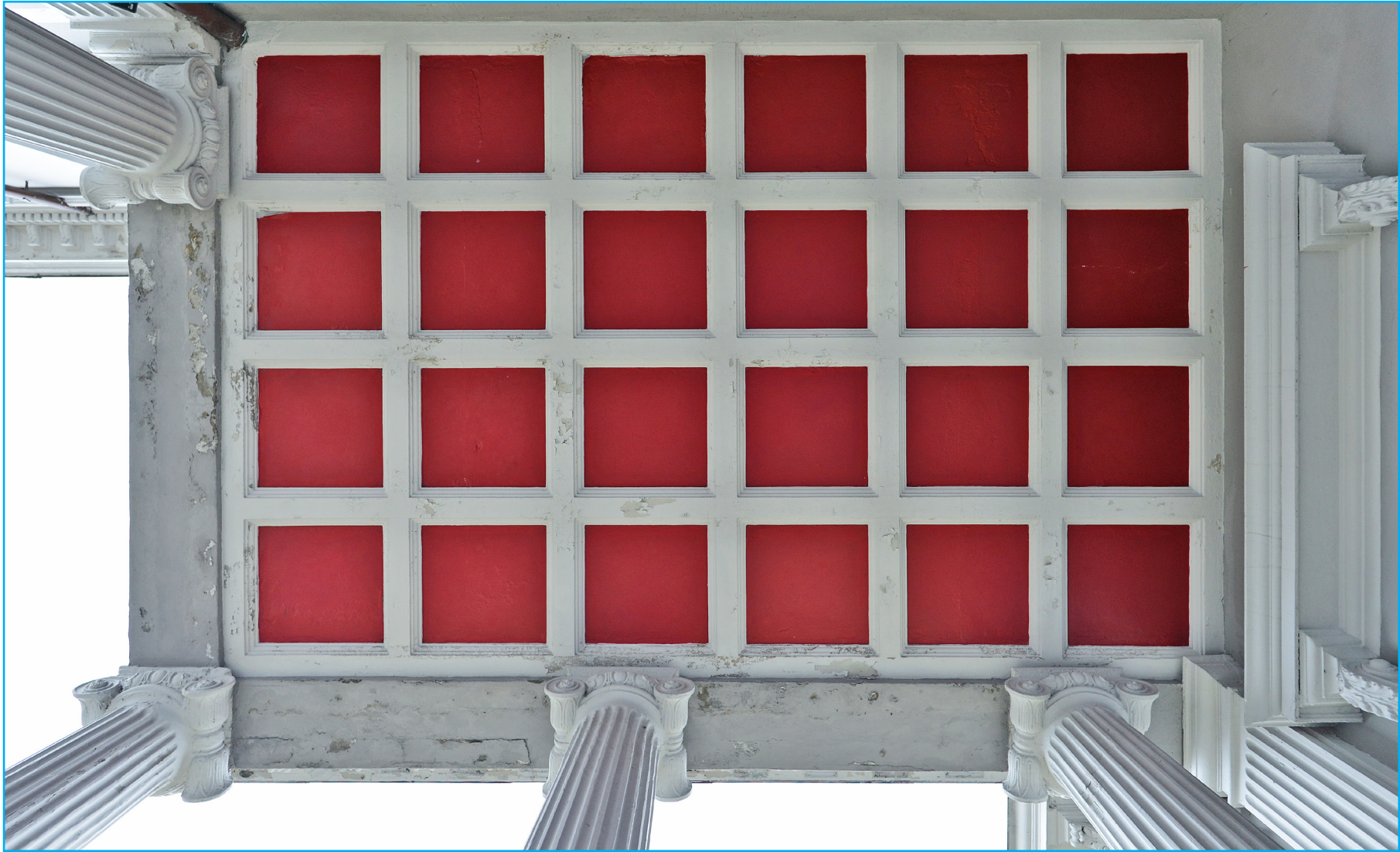
Loggia sett mot dør til hagestue. Foto: EIA

Loggia sett fra dør til hagestue. Foto: EIA

Mye dekor ble reparert og rekonstruert under rehabiliteringen av villaen i 1996. Foto: EIA

Originalt kassettak over loggia mor sør. Foto: EIA

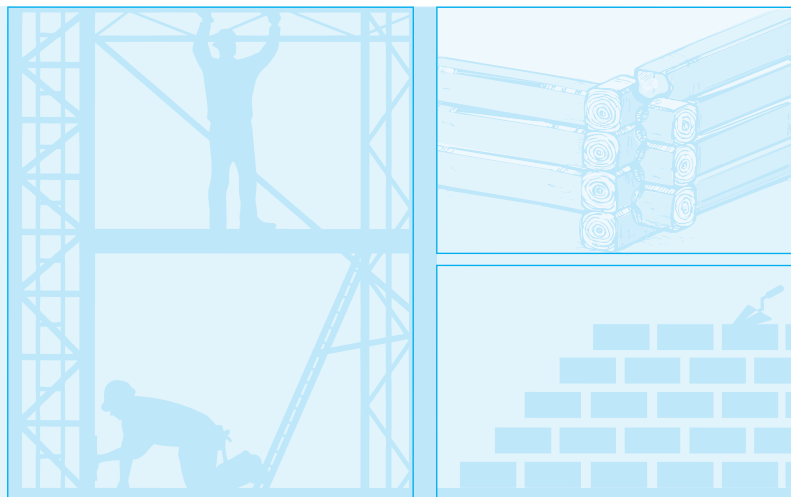
Hageloggia

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originale sekskantete sorte og hvite keramiske fliser i geometrisk mønster, lagt i romretningen med omkransende sort bord.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Originale pussede murte veggflater. Pusset og malt teglsteinmur i engelsk eller bergensk hulmur.	
Dør	Delvis original verandadør. De opprinnelige dørbladene hadde trolig glass, og er provisorisk bygget om med noe som synes som en gjenbrukt innerdør. Øvrige deler av døren er original inkludert overlysvinduet over døren. Verandadøren har et trappet overstykke av mur som hviler på svungne konsoller.	
Pidestall	Oppmurt pidestall under jonisk søylerekke.	
Søyler	Originale klassiske søyler i jonisk stil, med karakteristiske snegleformede volutter i topp. Rillene på skaftet gir et elegant lett preg. Søylene hviler på et murt rekkverk med et enkelt dekorert fotstykke.	
Himling	Original, kvadratisk inndelt murt kassetthimling lagt i romretningen.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Konstruksjoner

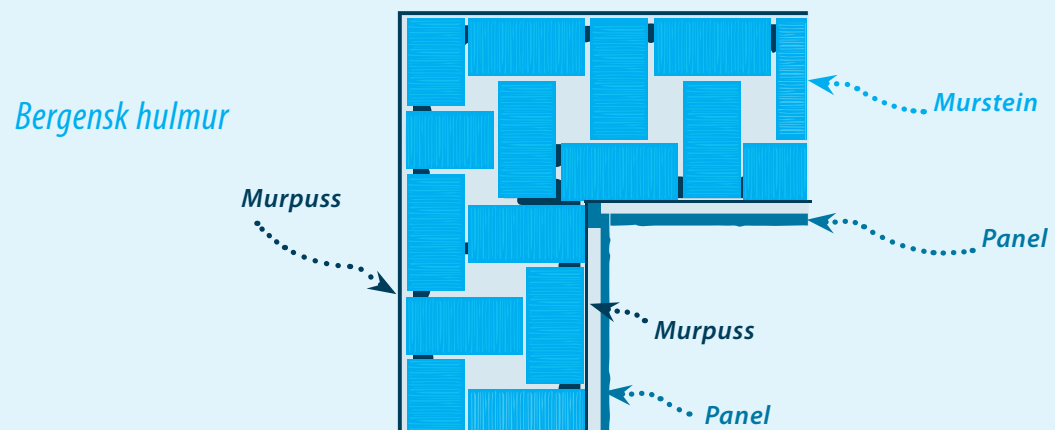
SÅRBARHET

Bygningen har fundamenter av tykke natursteinsmurer som er ført ned i grunnen. Murene murt og pusset med kalk/kalksement.

Trebjelkelag og taksperr hviler på bærende murte vegger av tegl. Veggene er trolig murt som bergensk hulmur, som vist i figuren over til høyre. Murmørtel og puss er trolig opprinnelig av kalk eller sementforsterket kalksement. På grunn av store skader, ble det i 1995/1996 utført betydelige reparasjonsarbeider på mur og puss inkl.

dekorelementer. Store deler av veggene ble hugget ned til ren teglbunn. Ny puss ble bygget opp med spesialmørtel med samme egenskaper som originalpuss. Fasadene ble malt med silikatmaling.

Takflatene er tekket med svart betongstakstein, mens tårn og karnapper har kobbertekking. Kobbertekkingen ble i hovedsak skiftet på 90-tallet. Da ble også de gamle smijernrekkverkene som opprinnelig kronet toppen av tårnet og karnappene rekonstruert. Utsmykningsdetaljer på takgavler ble også supplert der disse manglet, støpt i messing etter avstøpning.

Fasadene er rikt utstyrt med bånd og ornament. Store deler av dekorelementene ble på grunn av store skader rekonstruert etter avstøpning i 1995/1996. Vinduene av tre, delvis originalvinduer, delvis fra 70-tallet, ble restaurert på 90-tallet. I kjelleren ble vinduene skiftet på grunn av dårlig stand. *For detaljer om konstruksjoner, se tabeller fasader og konstruksjoner side 36-37.*

5.6 Beskrivelse utomhus

Alle foto: EIA

Hageanlegget i engelsk landskapsstil ble anlagt sammen med bygningen og tilpasset sin nærmeste nabo, Nygårdsparken. Tomten består av en flat del rundt huset som er delvis oppmurt på vestsiden, og en bratt skrånende del ned mot vest. Den romantiske hagen har et ledig formspråk der gangveier, murer og vegetasjon er tilpasset tomten. På vestsiden har adkomsten gjennom hagen foregått på et nesten symmetrisk, delvis gjenrodd veianlegg som innrammer et markant fremskutt bergparti. Anlegget har presise tørrmurer av bruddstein. Mot Villaveien er hagen skjermet av en langsgående hekk med gjerde på et fundament av granitt. I hagen står flere store trær som trolig er originale, noen er typiske kultiverte hagetrær. Under den romantiske hagen ligger en mye besøkt grotte, Hulen.

Alle foto: EIA

6 SKJEMA: VØL OG VERN

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB			
Dato:			
Formål med tiltaket:			
Byggnavn:	Etg.:	Romnr.:	
Adresse:	Objektnr. i LVP:	Kompleks:	
Bakgrunn for tiltak:			
Tegning		Tegning	
Bilde		Bilde	
Bilde		Bilde	

Side 1

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB
Vernehensyn:
Eksisterende forhold:
Planlagt løsning med fokus på endring:
Antikvarisk vurdering (fylles ut av kulturminneansvarlig):

Side 2

← Dette er skjemaet du bruker ved tiltak og endring. Se kap. 4.3: Hvem gjør hva.

7 KART

- = Knut Fægri hus Villaveien 9
- = Fredet UiB bygg
- = Verneklasse 2 UiB bygg
- = Fredet UiB hage
- = Andre UiB bygg

 Knut Fægri hus – Villaveien 9

8 KILDER

• Aachen, Henrik von: *Bergens-arkitekturen 1830-1930*. Hovedtrekk i en utvikling. Gamle Bergens Årbok 1982, s. 6-26

• Aachen, Henrik von: *Bygningsforholdene i Bergen 1830-1905*, i Bergens historiske forening. Skrifter nr. 81/82-1983

• Andersson & Skjånes, *Sentral-området. Universitetet i Bergen*. Rapport, Universitetet i Bergen, Haslum 1964

• Forland, Astrid og Haaland Anders (1996): *Universitetet i Bergens historie*

• Gjesdal, Carl O. Gram (1982): *Byuniversitetet på berget. Flanerende ferd fra Florida til Dragefjellet*

• Hofstad, Erlend: *Byggeskikk i en brytningstid*, hovedfagsoppgave, Universitetet i Bergen, Institutt for Kunsthistorie, 2004

• Lexau, Siri Skjold (2015): *Et universitetsområde for fremtiden – Nygårdshøyden i Bergen*. Nordlit 36/2015 pp. 143-164

• Nordhagen, Per Jonas – om Universitetet

• Riksantikvaren: NB! – *Nasjonale kulturhistoriske bymiljøer. Byer med delområder. Byen Bergen*. Oslo, 2012

• UiB, Drifts- og innkjøpsavdelingen: *Villaveien 9, Ferdigmelding 1. juni 1996*

LVP, Forskrift om fredning av Statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 9, Fredede eiendommer i landsverneplan for Kunnskapsdepartementet. Vedlegg 23

LINK TIL LYDIA, BYGG OG DRIFTSINFORMASJON MED TEGNINGER OG FOTO:

[\\skuld.uib.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100 Struktur maler/Mappestruktur og forside/Forside/308/Bygg og driftsinformasjon 2016.htm](https://skuld.uib.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100%20Struktur%20maler/Mappestruktur%20og%20forside/Forside/308/Bygg%20og%20driftsinformasjon%202016.htm)

UTGIVER UNIVERSITETET i BERGEN ved Eiendomsavdelingen (EIA)
TEKST / FAKTA Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB / Aina Lille-Langøy b+b arkitekter / Ole Vegar Skauge EIA UiB
REDAKTØR Åse Tveitnes EIA UiB
WEBANSVARLIG Svein Bjarne Langvad EIA UiB
GRAFISK DESIGN UiB / Bente Ljones STAUT DESIGN
FOTO / ELEMENT UiB / Thomas Vindal Christensen EIA UiB / arkiv / Colourbox
TRYKK BODONI Miljømerket trykksak 2041 0699
BERGEN 2018

ISBN

978-82-93674-17-7 Knut Fægri hus – Villaveien 9 Bygg 10299 / Kompleks 3389 Forvaltningsplan UiB 2018 (digital)

